

mgr Anna Karcz

tytuł rozprawy doktorskiej: „Możliwości i bariery wprowadzenia jednolitego krajowego systemu prowadzenia ksiąg rachunkowych”

W miarę postępującej transformacji gospodarki w kierunku inteligentnego, autonomicznego i rozproszonego przemysłu i usług, procesy automatyzacji i unifikacji dokonują się stopniowo w coraz większych skalach. Położenie państwa jako podmiotu uczestniczącego w procesach gospodarki, a w jakimś stopniu także dążącego do kontrolowania tych procesów, staje się coraz większym wyzwaniem. Bez wsparcia ze strony technologii, bez cyfryzacji i automatyzacji zorientowanej na przetwarzanie wielkich ilości danych, bez aktywnego uczestnictwa w czwartej rewolucji przemysłowej możliwości organów państwowych w zakresie kształtowania polityki finansowej i egzekwowania prawa będą coraz mniejsze.

Kierując się taką główną motywacją zaproponowano unifikację obszaru rachunkowości finansowej wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Polski. W odniesieniu do kształtu i roli systemu rachunkowości w ustroju gospodarczym państwa konsekwencją wprowadzenia takiego systemu będzie zbliżenie się do modelu informacyjno-analitycznego, który nadaje organom skarbowym rolę bardziej doradczą i korygującą niż prewencyjną i kontrolną. Przedsięwzięcie takie może napotkać szereg barier i trudności wynikających z uwarunkowań prawnych, technologicznych, finansowych lub społecznych. Poszczególne części rozprawy poświęcone zostały analizie tych barier i możliwościom ich przezwyciężenia.

Dokonano również systematycznego przeglądu korzyści wdrożenia wyróżniając sześć kategorii efektów. Wśród nich korzyści o charakterze kontrolnym stanowiąc będą najsilniejszą motywację dla organów państwowych, gdyż obejmują uszczelnienie systemu podatkowego, uproszczenie kontroli skarbowej i redukcję szarej strefy gospodarczej. Na docenienie korzyści analitycznych zarówno państwo, jak i większość podmiotów zapewne nie jest jeszcze w pełni gotowe. Natomiast efekty edukacyjne oraz o charakterze innowacyjnym będą w największym stopniu oddziaływać w sferze społecznej. Uzupełniając takie rozpoznanie zaproponowano szereg metod pomiaru dostrzeżonych efektów w sposób możliwie obiektywny i dający się analizować ilościowo.

Finalnym celem rozprawy było podjęcie próby zdiagnozowania i oceny barier o charakterze subiektywnym, wykraczających poza przeanalizowane wcześniej czynniki obiektywne, których sposoby pokonania lub zniwelowania można było zademonstrować na drodze rozważań teoretycznych. Przeprowadzone w tym celu trójstopniowe badania wśród celowo dobranej grupy respondentów wskazują na bardzo duże znaczenie barier społecznych związanych z negatywną oceną aktualnego stanu prawnego, finansowego, technologicznego i organizacyjnego w skali ogólnokrajowej. Charakterystyczny jest tutaj rozdźwięk między oceną samej koncepcji unifikacji, która spotyka się z pozytywną opinią, a oceną zasadności lub szans powodzenia ewentualnego wdrożenia proponowanego systemu. Ta ostatnia jest negatywna i odwołuje się zarazem do tych samych przesłanek, które jednocześnie stanowiłyby powody, dla których koncepcję należałoby zrealizować: niedojrzałość technologiczna, nieprzejrzystość przepisów, organizacyjna nieprzychylność wobec przedsiębiorców, ryzyko obciążenia ich kosztami czy wreszcie zagrożenie korupcją.